Türkiye Ekolojik Tarım Organizasyon Derneği Başkanı Atilla Erdem:

"Türkiye Organik Tarım Merkezi Olma Şansını Henüz Yitirmiş Değil"

→ Hazırlayan: Gülder DEMİR

Türkiye'nin organik tarımda çok büyük bir potansiyeli bulunuyor. Ancak şu anki üretim ve ihracat rakamları bu potansiyeli kesinlikle yansıtmıyor. Yüz milyon dolarlık ihracat rakamının bir milyar dolara çıkmaması için hiçbir neden bulunmuyor

Türkiye'nin şu anda Avrupa organik ürün pazarında yüzde üç, beş olan payını yüzde yirmilere çıkarma şansı bulunurken, bunun için organik üründe ulusal politikalar üretmesi gerekiyor. Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği (ETO) Başkanı Atila Ertem, Türkiye'nin organik tarımda her geçen gün artan bir potansiyeli olduğunu söyledi. Bu potansiyelin doğru yönlendirilmesi gerektiğini dile getiren Ertem, Türkiye'nin organik tarım ürünlerinde ihracatının

Atila Ertem, Türkiye'de üretici ile tüketiciyi yaklaştırmak için interaktif bir pazar oluşturmayı planladıklarını söyledi.

yüz milyon dolara ulaştığını ifade etti. Ancak bu rakamların potansiyelin çok altında olduğunu belirten Ertem, "Yüz milyon dolarlık rakamı, üç yıl içinde 500 milyon dolara ve beş yıl içinde ise bir milyar dolara çıkarmayı planlıyoruz. İç piyasaya yönelik de şu anda 1-1,5 milyon dolar ticaret hacmini de ilk etapta beş milyon, ikinci etapta ise on milyon dolara çıkarmayı hedefliyoruz. Bunun için aracımız ortada" dedi. Dünya organik pazarının yüzde 10-12 oranında büyüme kat ettiğini anlatan Ertem, Türkiye'nin 1990'lı yıllarda üretimde beşinci olduğu yıllardan bugün 35'inciliğe gerilediğini ifade etti.

● Öncelikle organik tarım nedir ve organik tarıma geçiş neden gerekmiştir?

Her şeyden önce organik tarım modern tarım teknolojisini kabul etmeyen; bir ürünün ekim veya dikiminden sonra hiçbir uygulama yapmadan kendi haline terk edilen, hiçbir ilaç veya gübre kullanılmadan yapılan bir tarım şekli değildir. Tam tersine organik tarım bilgi, özveri ve sürekli takip gerektiren, geleceğin ihtiyaçlarını da düşünen bir tarım şeklidir. Organik tarım, "konvansiyonel tarımla karşılaştırıldığında daha az dış tarımsal girdilerin kullanıldığı daha çok biyolojik yoğunluğun yer aldığı alternatif bir tarım yöntemidir" şeklinde de tanımlanabilir. İnsanlar hayatlarını sürdürebilmek için tarım yapmaya başladıklarında kimyasal girdilere bağımlı değillerdi. Bu yakın yüzyıla kadar da böyle devam etti. Ancak sanayi ve teknolojideki hızlı gelişmeler tarımı da etkiledi ve yüzyılımızın başlarından itibaren tarımsal üretimde verimi artırmak için her geçen gün artan bir şekilde kimyasal girdiler kullanılmaya başlandı. Tabii ki bu gelişmenin ilk olumsuz etkileri de çok geçmeden ortaya çıkmaya başladı. Bu durum karşısında bazı ileri görüşlü üreticiler kimyasal tarıma alternatif olabilecek farklı tarım yöntemleri aramaya başlamışlar. Bu doğrultuda da organik tarım fikrini ortaya koymuşlardır. Bu fikir ilk olarak 1910'lu yıllarda İngiltere'de gelişmeye başlamıştır. Türkiye'de ise organik tarım hareketleri ilk olarak 1985-86 yıllarında Avrupa'da faaliyet gösteren yabancı firmaların farklı ürün arayışları sonucu ülkemize gelip organik projeler oluşturmak istemeleriyle başlamıştır. Organik üretimin başlamasıyla birlikte de yabancı kontrol, danışmanlık ve sertifikasyon kuruluşları sistemin gereği olarak ülkemizde faaliyet göstermeye başlamıştır.

● Dünyada ekolojik ürün tüketimi nedir ve hangi ülkeler üretimde öne çıkıyor?

İsveç, 2011 yılında pazarın yüzde 24'ünün organik olmasını öngörüyor. Almanya'da bu hedef yüzde yirmi. Ekolojik üretimi olmayan bu ülkelerde tüketimin büyük olması sevindirici. İşte bu noktada üretici ülkelerde tüketimin artması gerekiyor. Ekolojik üretimin felsefesine göre Afrika'da yetiştirdiğiniz ekolojik muzun uçakla Almanya'ya gönderilmesi yanlış. Uçak yakıtının doğaya verdiği zararı da dikkate almalısınız. Biz de bu noktada ihracatımızı artırırken, iç pazarın da büyümesini istiyoruz. Türkiye kendi pazarını kuramazsa biyo sömürge olur. Ülke kaynakları yurtdışına transfer edilir. Dünyada üretim ve tüketim pazarları paralel değil. Kuzey Avrupa en gelişmiş tüketim bölgesi. Uzakdoğu, ABD ve Avrupa'nın tüketimi de hızla artıyor. Öte yandan ABD en büyük üreticilerden biri. Arjantin ve Avustralya'da hayvansal ürünlerin ekolojik üretimi artıyor. Bize yakın olan İtalya, Yunanistan, İspanya gibi ülkelerin üretimleri hızla büyüyor. Yunanistan'ın yüzölçümü bizden küçük olmasına rağmen, üretim miktarında bizden ileride.

● Ekolojik tarımda Türkiye'nin geldiği nokta nedir?

Türkiye'de ne kadar alanda kaç çiftçinin ekolojik tarım yaptığını bile tam olarak bilmiyoruz. Bu konuda Tarım Bakanlığı'nın yürüttüğü Çiftçi Kayıt Sistemi önümüzü açacak. Bizim ulaşabildiğimiz verilere göre, Türkiye'de 1990'da sekiz farklı ürün, bin 37 hektarlık alanda ekolojik olarak üretiliyordu. 2000'den sonra büyük artış yaşandı. 2006 verilerine göre 210 ürün, toplam 192 bin 789 hektarlık alanda ekolojik olarak üretiliyor. Üretici sayısı da 14 bin 256'ya ulaştı. 400'e yakın ekolojik ürün işleyen, 200'e yakın ihracatçı var. rakamlar Türkiye'nin ekolojik tarımda geldiği noktanın iyi olmadığını gösteriyor. Bir zamanlar dünyada beşinci ülke iken, şu an 35. sıraya geriledik. İhracatımız yaklaşık yüz milyon dolar. İç tüketimimiz iki milyon dolar civarında. Dünyada 40 milyar dolarlık ekolojik ürün pazarına göre rakamımız çok küçük. Hedefimiz ihracatı üç yıl içinde bir milyar dolara çıkarmak ve iç pazarı büyütmek olmalı.

● ETO olarak çalışmalarınız hakkında bilgi verir misiniz?

Dernek olarak on beş yıldır eğitim, bilinçlendirme yönünde çalıştık. Ancak ekolojik ürün ticaretinde yeterince yol alamadık. Eksikleri tamamlamak için geçen yıl profesyonel kadrolaşmaya gittik. Öncelikle beş komite oluşturduk. İnternet üzerinde platform kurduk. İzmir'de Ege İhracatçı Birlikleri'nin desteği ile uluslararası organik zeytinyağı yarışması düzenledik. Bu yarışmaya yurtdışından yaklaşık 150 konuk geldi. İstanbul'da Ulusal Ekoloji Fuarı'na katıldık. İzmir'deki Sağlıklı Yaşam Fuarı'nda yer aldık. Ağustos'ta yine Ege İhracatçı Birlikleri ile ekolojik tarım protokolü imzaladık. Bu anlaşma ile Türkiye'deki on iki ihracatçı birliğine eğitim vereceğiz. Üretici ve ihracatçı firmaların ekolojik tarıma bakışlarını değiştireceğiz. Onların organik olarak üretilecek yöresel markaların

üzerinden yapılanmasını sağlayacağız. Örneğin Erzurum'a gittiğimizde yörenin hayvancılık potansiyeli üzerinde duracağız. Burada dikkat edilmesi gereken şey ekolojik üretimin sadece tarım ürünlerini kapsamadığı. Tekstil de, mermer de, kozmetik de organik olarak üretilebilir. Toplantılara Denizli'den başlayacağız. Ardından Gaziantep'i ziyaret edeceğiz. Daha sonraki yolculuğumuz Erzurum'a olacak.

● Türkiye'nin ekolojik tarımda gelişememe nedeni neye bağlıyorsunuz?

Türkiye'nin makro ekonomik politikaları tarım sektörünü vurdu. Tarımın içinde yer alan ekolojik tarım da aynı sıkıntılardan etkilendi. Bugün ülkemizde üretim desteklenmiyor. Döviz kurunun enflasyonun gerisinde seyretmesi, üretici firmaları sıkıntıya sokuyor. Üstelik üretim maliyetleri ve vergiler sürekli artarken nasıl rekabetçi olacaksınız? Önümüzdeki aylarda maliye politikaları yerine oturmazsa, tarım kesimi de ona bağlı olarak ekolojik üretim de ölecek. Beş yıl sonra Türkiye, üç-dört tarım ürünü dışında başka tarımsal ürün ihraç edemez hale gelecek. Şu an ekolojik tarımda ihracat yaptığımız pazarları hızla kaybediyoruz. Fiyatlarımız pahalı kalıyor. Özellikle Türk Cumhuriyetleri, çeşitli Asya ve Afrika ülkeleri bizim bırakmak zorunda olduğumuz pazarlara giriyor. Rakiplerimiz hızla çoğalıyor. Paris'te düzenlenen Nut Expo Fuarı'na katıldım. Orada firmaların gıda ürünlerinde maliyeti düşük hammadde kullanmak için çalıştığını gördüm. Yabancılar üzümümüzü, incirimizi, kayısımızı, fındığımızı yemek zorunda değiller. Bunlar temel gıda maddeleri değil ki vazgeçilmez olsun. Nasıl Türkiye 1940'a kadar çayı bilmiyordu, dünya da 2040'tan sonra fındığı bilmeyecek. Onun yerine Amerikan cevizi geldi. Sanayide sürekli ceviz fındığın yerini alıyor. Dünyadaki en büyük fındık tüketicilerinden olan Nutella, Almanya'daki üretiminde fındık kullanımını yüzde 17'den yüzde 16'ya düşürdü. Çünkü fındık fiyatları çok arttı. Onun yerine badem kullanmaya başladılar. Yarın baklavada da ceviz yerine badem kullanılacak. İncir fiyatları aşırı şekilde arttı. Alıcılar İran'a, Yunanistan'a gidip oralarda plantasyonlar kuracaklar. Türkiye, ürünlerinin vazgeçilmez olduğunu düşünmemeli, maliye politikalarını gözden geçirmeli.

● Ekolojik üründe iç tüketimi artırmak için ne yapılabilir?

Türk insanı ekolojik gıdayı hâlâ lüks olarak görüyor. Bu konuda da haklılar. Ekmeğin kırk kuruş olduğu yerde kimse seksen kuruşa ekmek yemek istemez. Dernek olarak ekolojik üründe strateji belirlemek için nisan ayında ulusal toplantı yapacağız. Toplantıya üretici birliklerini, ihracatçıları, kamu kuruluşlarını, akademisyenleri, fuarcıları ve tüketicileri çağıracağız. Aynı anda 4-5 çalışma toplantısı yapacağız. Bir tür yol haritası oluşturacağız. Öte yandan İzmir Büyükşehir Belediyesi ile yerel bir çalışma yapıyoruz. İnsanlara ekolojik ama taze ürün yedirecek projeler hazırlayacağız. Kuru üzümü, inciri ekolojik tükettiğinizde bunun sınırı var. Yılda sadece bir kg. kuru üzüm tüketimine karşılık, 50 kg. domates, 30 kg. civarında zeytinyağı, 25 litre civarında da süt tüketiyorsunuz. Dolayısıyla sütü, peyniri, domatesi organik yaparsak size daha fazla ulaşabiliriz. Niyetimiz günlük gıda ürünlerinin ekolojik olarak tüketileceği pazar oluşturmak.

● Son yıllarda ekolojik üretime verilen teşvikler olumlu oldu mu?

Türkiye'de ekolojik üretimde miktar olarak sorun yok. Hatta plansızlıktan dolayı üretim fazlalığı var. Ekolojik olarak adlandırılan ürünlerin sadece yüzde 15'i ekolojik olarak tüketiliyor. Üretici teşviği alıyor, ekolojik üretim yapıyor ama pazarı ve işleyiciyi bulamadığı için satamıyor. İşte asıl sorun bu. Tüketmediğiniz şeye destek veriyorsunuz. Desteğin yüzde 85'i yerine gitmiyor. Öyleyse destek yanlış veriliyor. Bugün en büyük destek Ziraat Bankası aracılığıyla verilen iki yıl ödemesiz, düşük faizli kredi desteği. Ayrıca sulama desteği var. Ama bu desteklerden özellikle Güneydoğu Anadolu bölgesinde küçük çiftçiler değil büyük toprak sahipleri yararlanıyor. Çok ciddi miktarlarda destek alıyorlar. Şu an bu desteğin ekolojik üretime faydası olmuyor.

● Öyleyse ekolojik üretime desteği kesmek mi gerekiyor?

Hayır, Türkiye'nin neresinde olursa olsun ekolojik tarım projelerinin başlaması sevindirici. Demek ki daha az kimyasal kullanılacak, toprak daha az kirletilecek. Ama bazı projeler siyasi amaçlı başlatılıyor. Milletvekillerinin seçim bölgelerine destek vermek için başlatılan projeler var. Oysa projeye başlamadan önce araştırma yapmak, ekolojik dengeye uygun bitki deseni bulmak gerekiyor. Arazinin ekolojik tarım için uygun olması yetmiyor. Çevrede kirlilik yaratacak tesis veya akarsu olmamalı. Mümkün olduğunca yerel ürünleri desteklemek gerekiyor. Çok uluslu şirketlerin doymak bilmeyen para hırsı nedeniyle dünyada biyoteknolojik üretim yaygınlaşıyor. Biz biliyoruz ki sorun üretimde değil paylaşımda. Siz dünyadaki üretimi iki katına çıkarsanız da Zimbabwe'deki insan açlıktan ölecek. Çünkü üretileni adaletli paylaştırmıyorsunuz. Bu nedenle Türkiye'de biyoteknolojik üretime karşıyız. 1960'lı yıllarda "Yeşil Devrim" dendi. Tarımsal üretim patladı. Bu yine kimyasal ilaç ve gübre fabrikalarına yaradı. Şimdi çok ürün almak istiyorsanız çok gübre vermek zorundasınız.

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ
THE UNION OF CHAMBERS AND COMMODITY EXCHANGES OF TURKEY

TÜRKİYE FUAR REHBERİ 2008
TURKEY FAIR GUIDE 2008

www.fuarrehberi.org.tr